

XVIII Olimpiada Znajomości Afryki

II etap

2 marca 2020 r.

Gratulacje!

Pierwszy etap przeszedłeś pomyślnie. Uzyskałeś tym samym możliwość rozwiązania testu już w II etapie Olimpiady Znajomości Afryki. Test zawiera 70 pytań, zróżnicowanych tematycznie. Do każdego pytania zaproponowano trzy odpowiedzi: **z których tylko jedna jest prawidłowa**. Udzielenie odpowiedzi na pytania polega na wyborze odpowiedzi, którą uznasz za właściwą i zakreśleniu odpowiednio literki a), b) lub c) **w arkuszu odpowiedzi**. Jeśli przez pomyłkę zakreślisz niewłaściwą literkę, otocz ją kółkiem, a właściwą odpowiedź zaznacz krzyżykiem. Zakreślenie więcej niż jednej literki traktowane będzie, jako odpowiedź błędna. Każda poprawna odpowiedź to jeden punkt dla Ciebie. Za test można uzyskać maksymalnie 70 punktów.

Na rozwiązanie całego testu przeznaczone jest 90 minut (1,5 godziny).

Czytaj uważnie zarówno pytania, jak i odpowiedzi! Nie trać punktów przez swą nieuwagę. W żadnym wypadku nie korzystaj z pomocy innych Olimpijczyków! Twój sąsiad nie jest wyrocznią, i tak naprawdę nie wiesz, jak jest przygotowany. Niesamodzielne rozwiązywanie testu (jak i jego próba) narażają Ciebie i drugiego Uczestnika na dyskwalifikację.

Pamiętaj, że udział w Olimpiadzie to nie klasówka – jest dobrowolny i wyraża chęć przygody, jaką jest spotkanie z Afryką!

KWESTIONARIUSZ OSOBOWY UCZESTNIKA OLIMPIADY

Imię i nazwisko	
Szkoła, klasa	
Miejscowość, mail i telefon	

ARKUSZ ODPOWIEDZI

1. [A] [B] [C]	19. [A] [B] [C]	37. [A] [B] [C]	55. [A] [B] [C]
2. [A] [B] [C]	20. [A] [B] [C]	38. [A] [B] [C]	56. [A] [B] [C]
3. [A] [B] [C]	21. [A] [B] [C]	39. [A] [B] [C]	57. [A] [B] [C]
4. [A] [B] [C]	22. [A] [B] [C]	40. [A] [B] [C]	58. [A] [B] [C]
5. [A] [B] [C]	23. [A] [B] [C]	41. [A] [B] [C]	59. [A] [B] [C]
6. [A] [B] [C]	24. [A] [B] [C]	42. [A] [B] [C]	60. [A] [B] [C]
7. [A] [B] [C]	25. [A] [B] [C]	43. [A] [B] [C]	61. [A] [B] [C]
8. [A] [B] [C]	26. [A] [B] [C]	44. [A] [B] [C]	62. [A] [B] [C]
9. [A] [B] [C]	27. [A] [B] [C]	45. [A] [B] [C]	63. [A] [B] [C]
10. [A] [B] [C]	28. [A] [B] [C]	46. [A] [B] [C]	64. [A] [B] [C]
11. [A] [B] [C]	29. [A] [B] [C]	47. [A] [B] [C]	65. [A] [B] [C]
12. [A] [B] [C]	30. [A] [B] [C]	48. [A] [B] [C]	66. [A] [B] [C]
13. [A] [B] [C]	31. [A] [B] [C]	49. [A] [B] [C]	67. [A] [B] [C]
14. [A] [B] [C]	32. [A] [B] [C]	50. [A] [B] [C]	68. [A] [B] [C]
15. [A] [B] [C]	33. [A] [B] [C]	51. [A] [B] [C]	69. [A] [B] [C]
16. [A] [B] [C]	34. [A] [B] [C]	52. [A] [B] [C]	70. [A] [B] [C]
17. [A] [B] [C]	35. [A] [B] [C]	53. [A] [B] [C]	
18. [A] [B] [C]	36. [A] [B] [C]	54. [A] [B] [C]	

1. Kikuju po narodzinach dziecka łożysko: a) składają w ofierze całopalnej dla duchów-opiekunów rodu; b) składają na ołtarzu przodków; **c) składają na nie uprawionym polu, co symbolizuje płodność.**
2. Według Johna Mbitiego „znachorzy” to: a) ludzie „leczący urokiem” („witch-doctor”); **b) największy dar i najbardziej użyteczne źródło pomocy;** c) ludzie świadomie izolujący się od wspólnoty.
3. U Azande „znachorem” można zostać: a) tylko za sprawą duchów; b) posiadając przy urodzeniu charakterystyczne znamię na twarzy; **c) przez długą naukę, rozpoczynaną już niekiedy w wieku pięciu lat.**
4. Do obowiązków znachorów należy m.in.: **a) wykrywanie i tępienie czarowników;** b) przewożenie walkom podczas konfliktów plemiennych; c) składanie ofiar podczas rytuałów agrarnych.
5. Według Johna Mbitiego „media” to w większości: a) kawalerowie; b) dojrzały mężczyźni; **c) kobiety.**
6. „Zaklinacze deszczu” często używają w swoich rytuałach: a) krwawych ofiar z kozy; **b) „kamieni deszczowych”;** c) mleka wymieszanego z wodą.
7. U niektórych ludów, np. Banjoro, Luwedu, Anharów – władcy w tradycji: **a) byli uśmierceni w podeszłym wieku;** b) nie dysponowali specjalnymi przywilejami bez zgody starszyny; c) o czasie i miejscu ich śmierci nikt nie wiedział.
8. Trypolitania, Afryka Prokonsularna, Numidia i Mauretania za czasów Dioklecjana przynależały do diecezji: a) w Rzymie; b) w Aleksandrii; **c) stały się odrębną diecezją (Kartagina).**
9. Kultura chrześcijańska Trypolitanii, Afryki Prokonsularnej i Numidii miała charakter: a) berberyjsko-kabilski; **b) rzymski (typ zachodni);** c) bizantyjski.
10. W Afryce Północnej językiem kościelnym był: a) grecki; **b) łaciński;** c) koptyjski.
11. Jansi po narodzinach dziecka łożysko i pępowinę: a) składają w ofierze całopalnej dla duchów-opiekunów rodu; **b) wrzucają je do rzeki;** c) przechowują w specjalnych glinianych naczyniach w zagrodzie.
12. Sobór Nicejski w 325 roku przyznał temu miastu drugie po Rzymie miejsce w hierarchii Kościoła powszechnego: a) Kartaginie; **b) Aleksandrii;** c) Aksum.
13. Chrześcijańskie królestwa Nubii stawiały Arabom zacięty opór. Traktat pokojowy, na mocy, którego Arabowie uznawali niepodległość Nubii podpisano w: a) 483 r.; b) 652 r.; c) 912 r.
14. Według Azande pierwsi ludzie i różne użyteczne rzeczy Stwórca umieścił: a) we wnętrzu baobabu; **b) w zamkniętej zapieczętowanej łodzi;** c) w Kamiennej Górze.
15. Alodia, – ostatni bastion nubijski – poddała się Arabom w: a) XI w.; b) XIII w.; **c) XVI w.**
16. Próbę zaszczepienia katolicyzmu w Afryce Północnej podjął Franciszek z Asyżu, który w 1219 r. wysłał kilku zakonników do: **a) Maroka;** b) Nubii; c) Etiopii.
17. Około 1560 r. ochrzczony został król ludu Tonga: a) na terenie Konga; b) na Madagaskarze; **c) nad górnym biegiem Zambezi.**
18. Ważną rolę w chrystianizacji królestwa Konga odegrali: a) portugalscy franciszkanie; b) hiszpańscy dominikanie; **c) włoscy kapucyni.**

19. Wpływy protestantyzmu w Czarnej Afryce datują się dopiero od: a) początku XVI w. **b) XVII w.;** c) początku XIX w.
20. Nebeli to u Mangbetu: a) wódz; b) kapłan; **c) sekretne stowarzyszenie czuwające nad społeczną dyscypliną.**
21. Według wierzeń plemienia Balesa księżyc jest: **a) okiem Boga;** b) bratem Ziemi; c) głową hieny.
22. Mangbetu utworzyli stosunkowo silne państwo w dorzeczu Uele w: a) XV-XVI w.; b) XVII-XVIII w.; **c) XIX w.**
23. Tzw. Dorzecze Górnego Nilu to teren wchodzący w granice: a) Egiptu; b) Republiki Sudanu; **c) południowego Sudanu.**
24. Dinka i Nuerowie to zamiłowani: a) rolnicy; **b) hodowcy bydła;** c) myśliwi.
25. Niloci: a) praktykowali ludożerstwo; **b) nie znali obrzezania;** c) rozwinęli ozdobną ceramikę.
26. Kiedy kobieta Bambuti uświadomi sobie, że jest w ciąży, gotuje pożywienie i jego część znosi do lasu ofiarowując ją: a) duchom przodków; **b) Bogu wraz z dziękczynną modlitwą;** c) dzikim zwierzętom.
27. Według Azande dusze zmarłych rozdwiają się, po czym jedna część wciela się w zwierzę opiekuńcze rodu, druga zaś: a) wędruje do krainy szczęśliwości; b) pozostaje nieprzyjazna wobec rodu; **c) włącza do grona duchów gromadzących się najchętniej koło źródeł i nad rzekami.**
28. Rody Nuerów z reguły schwytyanych przez siebie Dinka: a) uśmiercały; **b) przymusowo adoptowały i asymilowały;** c) sprzedawały Arabom jako niewolników.
29. Njakanga to: a) najwyższe bóstwo Luo; **b) założyciel państwa Szylluków;** c) najwyższy kapłan u Luo-Szylluk.
30. W społecznościach afrykańskich kobiety bezpłodne z reguły: a) są po latach usuwane z wioski i osiedli; **b) wiedzą, że w przyszłości nie zazną nieśmiertelności;** c) stają się wiedźmami.
31. Początkowa kolonizacja europejska w Kraju Przylądkowym miała charakter: a) brytyjski; **b) holenderski;** c) niemiecki.
32. Mundang, Tupuri, Mafa to: **a) Kirdi;** b) Niloci; c) Bantu.
33. Według Zygmunta Komorowskiego zespół stosunkowo mało zbadanych ludów, takich jak Kirdi, Sara i Azande przynależy do: **a) Sudanu środkowego;** b) dorzecza Górnego Nilu; c) strefy sahelijskiej.
34. Banda to grupa: a) griotów, bardów w kulturze Sara; **b) spokojnych rolników, nigdy uchodzących przed napadami handlarzy niewolników, zarówno Arabów, jak i Azande;** c) formacja bojowa w armii Rabiha.
35. Plemię Fali zachowało oryginalny mit kosmogoniczny, według którego u źródeł wszechświata były: a) ogień i woda; **b) męskie jajo żółwia i żeńskie jajo żaby;** c) wielki wybuch wulkanu.
36. Według mitu kosmogonicznego Fali pierwszy człowiek otrzymał: a) łuk i włócznię; b) stado bydła zebu; **c) ziarenko czerwonego prosa.**
37. Azande, Bazande albo Zande, zwani są też: **a) Niam Niam;** b) Ludzie Władzy; c) Ludzie Lasu.

38. Królowie Baganda, Amhara i Szylluków są w czasie koronacji: a) poddawani próbom wytrzymałości; **b) wprowadzani na specjalne wzgórza – symbole ich urzędu;** c) poddano praktyce „owładnięcia” przez duchy.
39. Pierwszym prezydentem Ugandy był: **a) król Bagandów;** b) Milton Obote; c) Tito Okello.
40. Pierwszy prezydentem Botswany od 1966 r. do śmierci był: **a) Seretse Khama;** b) Qouett Masire; c) Fesus Mogae.
41. Najdawniejszą linię monastyczną w Afryce – a prawdopodobnie i w całym świecie – zakończyło władanie: a) Edwarda Mutesy, władcy Baganda; **b) cesarza Hajle Selasje;** c) Dżamszid ibn Abd Allaha, ostatniego sułtana Zanzibaru.
42. Według Johna Mbitiego tradycje kapłańskie są najsilniejsze w: **a) Afryce Zachodniej;** b) w strefie lasów tropikalnych; c) w Afryce Południowej.
43. U Dinka młodym mężczyznom w czasie inicjacji: **a) wybija się zazwyczaj cztery przednie zęby;** b) uczy się techniki wróżbiarskiej; c) nacina się małżowinę uszną.
44. Według Evansa-Pritcharda prorok u Nuerów to osoba: a) wybrana na przywódcę; b) osoba należąca do kasty kapłańskiej; **c) opętana duchem powietrza.**
45. Sondzo wywodzą swą religię i swe plemię od postaci zwanej: **a) Khambageu;** b) Son Goku; c) Engaruka.
46. Likantropia (lykantropia) to: a) składanie ofiar z napojów na cześć przodków; b) w tradycji afrykańskiej stan podobny do hipnotycznego; **c) zamienianie się ludzi w zwierzęta.**
47. W dawnym znaczeniu słowa „Sudan” oznaczało u Arabów: a) „Rezerwuar Niewolników”; **b) „Kraj Czarnych”;** c) „Teren Bagnisty”.
48. Według Johna Mbitiego w Afryce często ludzie obawiają się rozrzucić swe obcięte włosy, ubrania czy inne rzeczy osobiste gdyż: **a) obawiają się wykorzystania ich przez wrogów, jako środki magiczne;** b) traktują to, jako pozbywanie się swojej „osobowości”; c) uważają, iż jest to publiczne obnażanie się.
49. Mangbetu mówią dialektami języka, według klasyfikacji J. H. Greenberga, należącego do rodziny języków: **a) nilo-saharyjskich;** b) pilockich; c) Bantu.
50. Kościół koptyjski miał być założony w Aleksandrii w 43 r.: przez: **a) Marka Ewangelistę;** b) Akwilę i Pryscyllę; c) apostoła Jakuba Mniejszego.
51. Dla Azande ciała niebieskie, słońce i gwiazdy, są uosobieniem: **a) duchów;** b) przodków; c) rodów wodzowskich.
52. Mangbetu (Monbutu, Mangutu) stanowią odłam ludów Środkowego Sudanu: **a) który zagłębił się w lasy równikowe;** b) zajął tereny na wschód od Darfuru; c) usadowił się na bagnach Sudd.
53. W dawnej religii Dinka i Nuerów występuje: **a) Nhialik (Nfia-lich) lub Kwoth, uchodzący za Stworzyciela;** b) Byk Ojciec i Krowa Matka; c) krwawa ofiara z pierworodnego syna wodza.
54. Mangbetu są głównie: **a) rolnikami;** b) pasterzami; c) rybakami.
55. U Udhuków z Etiopii kobieta bliska rozwiązania, by urodzić dziecko udaje się: a) do domu swoich rodziców; b) do specjalnej, rodowej „izby położniczej”; **c) do buszu.**

56. U Kikuju, kiedy dziecko ma od sześciu do dziesięciu lat odprawia się rytuał:
a) ofiarowania dziecka Bogu; **b) drugich, „świadomych” narodzin;**
c) wprowadzenia w świat duchów.
57. Według Johna Mbitiego „media” – jedna z kategorii afrykańskich „specjalistów” religijnych: **a) funkcjonują tylko wtedy, kiedy są owładnięte przez ducha;**
b) otrzymują swoją władzę od wodza wioski; c) przejdą inicjację w specjalnym, tajemnym stowarzyszeniu.
58. Idio (Adio lub Makaraka), Abuguru (Babukur), Huma (Mondu), Siri zalicza się do:
a) Kirdi; b) Aszanti; **c) Azande.**
59. Dla ludu Barma z Bagirmi urodziny bliźniąt były: a) oznaką błogosławieństwa w rodzie; **b) zwiastunami nieuchronnej śmierci w rodzinie;** c) zapowiedzią klęski militarnej.
60. „Zaklinacze deszczu” mają szczególne znaczenie w regionie: a) lasów tropikalnych;
b) Bilad as Sudan; c) na Wyżynie Abisyńskiej.
61. Tzw. „Próg Azande” to: a) ufortyfikowana granica Azande; b) katarakta na rzece Ubangi; **c) teren, gdzie występują góry wyspowe.**
62. Bambara z Mali traktują bliźnięta, jako dzieci: **a) zamieszkującego wody bóstwa Faro;** b) przyszłych, wybitnych myśliwych; c) które muszą być po inicjacji skazane na banicję.
63. Według Johna Mbitiego magia złośliwa (*sorsery*) to: a) moc pożądana przez większość społeczności w Afryce; **b) antyspołeczne zastosowanie siły mistycznej;**
c) moc zarezerwowana dla znachorów.
64. U Ewe Mawunjo i Mawuenjega to: a) imiona pierwszych ludzi; b) najwyższe bóstwa w panteonie; **c) imiona teoforyczne.**
65. Według Zygmunta Komorowskiego ekspansja Azande, która doprowadziła do powstania wielu państw i państewek rozpoczęła się w: **a) XV-XVI w.;** b) XVII-XVIII w.; c) na początku XIX w.
66. Jeden z najbardziej powszechnych przepisów dla kobiety w stanie błogosławionym dotyczy: a) golenia głowy; b) prac polowych; **c) stosunków seksualnych.**
67. U Akamba ciężarnej kobiecie w ciągu ostatnich trzech miesięcy ciąży nie wolno jeść:
a) wyrobów mlecznych; **b) fasoli i mięsa zwierząt zabitych zatrutymi strzałami;**
c) mięsa zabitych samic.
68. Według Johna Mbitiego „znachorami” mogą być: a) wyłącznie mężczyźni; **b) kobiety i mężczyźni;** c) mężczyźni starsi wiekiem.
69. Nazwa *kirdi* (l.m. *kerdad*) wywodzi się z języka bagirmi i oznacza: **a) poganin;**
b) czarny niewolnik; c) wróg.
70. Według Zygmunta Komorowskiego u Azande można zaobserwować rodzaj arystokracji: **a) której endogamiczne rody podporządkowały sobie i zmusiły do poddańczej uległości miejscowych autochtonów;** b) która poprzez związki małżeńskie podporządkowała sobie podbijane plemiona; c) która zdominowała hodowlę bydła.